

Гарачук Тетяна Володимирівна,
*кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри фахових методик та
інноваційних технологій у початковій школі
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*

ПОРТРЕТ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

В останні роки в сфері початкової освіти сталися майже революційні зміни. Це і ухвала закону «Про загальну середню освіту», і прийняття Державного стандарту початкової загальної освіти, і удосконалення нових підручників для початкової школи згідно оновлених програм (затверджені рішенням Колегії МОН від 4 серпня 2016 р. та оприлюднені на сайті МОН 11 серпня 2016 р.), і поліпшення системи підготовки майбутніх учителів початкової школи, і, як наслідок, удосконалення найрізноманітнішої наукової, методичної, психолого-педагогічної, фахової літератури та природна переорієнтація вчителя на всі умови сьогодення.

Відтак, нашою метою є проаналізувати портрет сучасного вчителя початкової школи, в цілому, та сучасного вчителя іноземної мови у початковій школі, зокрема.

Згадаємо про роль учителя початкової школи, яка незрівнянна з ніякою іншою працею, за своєю значимістю. Цілком правомірною нам видається думка В. Бондаря, що «учитель – це творець душі й розуму дитини. Він покликаний всіма педагогічними засобами прилучити дітей до сукупних елементів соціального досвіду і за необхідності бути готовим надати дітям допомогу в оволодінні ним. ... Учитель кожену секунду, кожену хвилину і в міру необхідності стимулює і мобілізує діяльність учнів» [1, с. 101–102]. І. Зязюном підкреслено, що «особливо значущою є місія вчителя у наш час, коли виразно позначився небезпечний для долі цивілізації розрив між технічною підготовкою людини і рівнем її соціальної свідомості, її моральності. Саме цей розрив є однією з причин ядерної загрози, що нависла над світом, екологічної, продовольчої та інших глобальних проблем. Усе це потребує підвищення

культури народу І тому для школи і вчителя сьогодні надзвичайно важливим є соціальне замовлення – виховати поборників виживання людства, збереження планети, що стала нашою спільною домівкою» [8, с. 11].

О. Вишневським зауважено, що справжній учитель повинен почуватися впевнено; не втрачати віри у власний народ; зміцнювати зв'язки з рідним краєм; розвивати національну культуру; виховувати не словом, а власним життєвим прикладом, адже ніяка інша професій не забезпечує молодістю й оптимізмом як учительська – професія єднання духа учителя з учнем [2, с. 24–25]

На думку І. Зязюна, «для поступу держави, розвитку її найнеобхідніших складників потрібні таланти, непересічні, непорівнювані особистості, що опановують на високому рівні набутки культури і науки, поза якими прогрес суспільства унеможлиблюється» [4, с. 293], а згідно з позицією Яна Амоса Коменського, вчитель – «це спеціальна особа, яка має знання і серйозність характеру» [6, с. 83].

Отже, учитель, без перебільшення, є найпочеснішою професією суспільства, яка має право на власний педагогічний почерк та можливості до повноцінної самореалізації, в той же час вимагає постійного фахового зростання, широкої ерудиції та евристичності мислення тощо.

М. Фіцулою схарактеризовано, що справжній учитель:

- є організатором, керівником та співучасником навчального-виховного процесу;
- є вихователем, який здатний сформувати всебічно розвинену особистість (здійснити розумове, патріотичне, правове, естетичне виховання);
- має ґрунтовно знати навчальні предмети на сучасному рівні;
- повинен володіти певними знаннями із суміжних дисциплін, не бути вузькоспеціалізованим фахівцем;
- повинен мати глибоку методичну підготовку (оволодіти дисциплінами психолого-педагогічного циклу та фаховими методиками);
- повинен бездоганно володіти педагогічною майстерністю та добре знати індивідуальні особливості школярів [9, с. 90].

Чеський педагог Ян Амос Коменський виокремлює такі закони, за дотримання яких учитель повинен:

- бути живим взірцем тих чеснот, які він бажає в майбутньому прищепити своїм вихованцям;

- позитивно оцінювати себе і не ставитися до себе з презирством;

- бути в їжі і одязі прикладом простоти, в діяльності – взірцем бадьорості і працелюбності, у поведінці – благодирівія й скромності, а у мові – мистецтвом розмови й мовчання, відтак, бути зразком розважливості у приватному і громадському житті;

- ставитися до учнів доброзичливо, по-батьківському, адже вчителі – це «батьки духовного розвитку учнів» тощо [5, с. 600–602].

Отже, специфіка роботи майбутнього вчителя початкової школи сьогодення передбачає спрямованість на формування: здатності вчителя ефективно працювати з інформацією; оновлених професійних знань; уміння правильно та доцільно застосовувати новітні технології навчання; всебічно розвиненого, креативного, мобільного, конкурентоспроможного майбутнього громадянина держави; здатності до безперервної самоосвіти, постійного самовдосконалення; уміння миттєво пристосовуватися до стрімких суспільно-політичних змін й трансформувати свою діяльність тощо.

Враховуючи наукові позиції А. Гембарук, Л. Гусак [3], О. Котенко, С. Ніколаєвої [7], Л. Панової та ін. нами виокремлено такі особливості сучасного вчителя іноземної мови у початковій школі:

- бездоганне володіння іноземною мовою як засобом спілкування;

- наявність розвинених професійних здібностей, педагогічних умінь, методичного мислення для навчання іноземної мови у початковій школі;

- володіння окремими підходами, спеціальними методами та прийомами, необхідними для формування іншомовної компетенції молодших школярів (навчання фонетичного, лексичного, граматичного матеріалу);

- уміння здійснювати навчання у поєднанні з основними видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо);

– здатність до планування та побудови навчального процесу з іноземної мови з опорою на комунікативну спрямованість навчання молодших школярів;

– з урахуванням психофізіологічних особливостей учнів початкової школи спроможність здійснювати етичне, естетичне, моральне, трудове, патріотичне виховання засобами іноземної мови.

Наголошуємо, що виокремлені особливості та специфічні риси не є остаточними, відтак потребують доопрацювання, повного обґрунтування та удосконалення.

Констатуємо: сучасна система професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови у початковій школі потребує нових стратегій, технологій, обґрунтованих теорій, авторських концепцій, сучасних психолого-педагогічних ідей, розвинених особистісних якостей та здатності учителя початкової школи здійснювати іншомовну професійну діяльність в умовах стандартизації педагогічної освіти.

Список використаних джерел

1. Бондар В. І. Дидактика / В. І. Бондар. – К. : «Либідь», 2005. – 264 с.
2. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : Навч. посіб. – 3-тє вид., доопрац. і доп. / О. Вишневський. – К. : Знання, 2008. – 566 с.
3. Гусак Л. Підготовка майбутніх учителів до асоціативного навчання іноземних мов учнів початкової школи : монографія / Людмила Гусак ; за ред. Петра Гусака. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014 – 364 с.
4. Зязюн І. А. Педагогіка добра : ідеали і реалії : Наук.-метод. посіб. / І. А. Зязюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.
5. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения / Под ред. проф. А. А. Красновского – ГУПИ «Министерство просвещения РСФСР», Москва, 1955. – 655 с.
6. Коменський Я. А. Велика дидактика. Вибрані педагогічні твори. Том 1. / [Під ред. проф. А. А. Красновського]. – Київ : Радянська школа, 1940. – 248 с.
7. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої / – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
8. Педагогічна майстерність : [Підручник] / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. – 3-тє вид., доповн. і переробл. – К. : СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
9. Фіцула М. М. Педагогіка : Навч. посіб. Вид. 2-ге, випр., доп. / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2007. – 560 с.